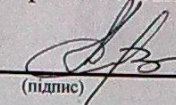


Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра менеджменту (№ 602)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант освітньої програми

 А. В. Доронін
(підпис) (ініціали та прізвище)

«31» серпня 2021 р.

СИЛАБУС ОBOB'ЯЗKОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ»
(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»
(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: 073 «Менеджмент»
(код і найменування спеціальності)

Освітня програма: «Менеджмент»
(найменування освітньої програми)

Форма навчання: денна, заочна, дистанційна

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Силабус введено в дію з 01.09.2021 року

Харків – 2021 р.

Розробник: Романенков Ю.О., зав. каф. 602, д.т.н., професор
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь і вчене звання)


(підпис)

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри менеджменту
(назва кафедри)

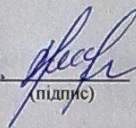
Протокол № 1 від «31» серпня 2021 р.

Завідувач кафедри д.т.н., професор
(науковий ступінь і вчене звання)


(підпис)

Ю.О. Романенков
(ініціали та прізвище)

Погоджено з представником здобувачів освіти:

Представник студ ради Борак 
(підпис)

Д.О. Воробієнко
(ініціали та прізвище)

1. Загальна інформація про викладача



Романенков Юрій Олександрович, доктор технічних наук, завідувач кафедри менеджменту. Стаж науково-викладацької діяльності більше 20 років. Розробник та викладач дисциплін: «Логістика», «Проектування логістичних систем», «Прийняття управлінських рішень» та ін.

Напрями наукових досліджень: моделювання організаційно-технічних систем, інформаційні технології прогнозування.

E-mail: romanenkov.yu.a@gmail.com

Робоче місце: 405 ім. к.

2. Опис навчальної дисципліни

Семестр, в якому викладається дисципліна – 6 (шостий).

Обсяг дисципліни: 4,5 кредитів ЄКТС/135 годин, у тому числі аудиторних – 64 год., самостійної роботи здобувачів – 71 год.

Форма здобуття освіти – денна, заочна, дистанційна.

Дисципліна – обов'язкова.

Види навчальної діяльності – лекції, практичні завдання, розрахунково-графічна робота, самостійна робота здобувача.

Види контролю – поточний, модульний та підсумковий (семестровий) контроль (іспит).

Мова викладання – українська.

Необхідні обов'язкові попередні дисципліни (пререквізити) – «Статистика», «Математика для економістів», «Менеджмент».

Необхідні обов'язкові супутні дисципліни (кореквізити) – «Бізнес-аналітика», «Теорія і практика бізнес-планування», «Планування авіавиробництва», бакалаврська робота.

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: оволодіння сучасними теоретичними основами та практичними навичками прийняття управлінських рішень в управлінні діяльністю підприємства.

Завдання: теоретична та практична підготовка студентів з питань: вивчення технології розробки, прийняття й реалізації управлінських рішень, у тому числі в умовах ризику й невизначеності; вивчення методів аналізу, прогнозування, оптимізації управлінських рішень; одержання практичних навичок у застосуванні досліджуваних методів розробки й прийняття управлінських рішень за допомогою програвання конкретних ситуацій і розв'язку практичних управлінських завдань; формування навичок адаптації вивчених методів до конкретних управлінських ситуацій.

Компетентності, які набуваються.

Загальні:

- ЗК4 – здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- ЗК5 – знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;
- ЗК8 – навички використання інформаційних і комунікаційних технологій;
- ЗК9 – здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;
- ЗК10 – здатність до проведення досліджень на відповідному рівні;
- ЗК11 – здатність до адаптації та дії в новій ситуації;
- ЗК12 – здатність генерувати нові ідеї (креативність);
- ЗК15 – здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Фахові:

- СК1 – здатність визначати та описувати характеристики організації;
- СК2 – здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища;
- СК3 – здатність визначати перспективи розвитку організації;
- СК4 – вміння визначати функціональні області організації та зв'язки між ними;
- СК5 – здатність управляти організацією та її підрозділами через реалізацію функцій менеджменту;
- СК6 – здатність діяти соціально відповідально і свідомо;
- СК7 – здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту;
- СК10 – здатність оцінювати виконувані роботи, забезпечувати їх якість та мотивувати персонал організації;
- СК12 – здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення;
- СК14 – розуміти принципи психології та використовувати їх у професійній діяльності;
- СК15 – здатність формувати та демонструвати лідерські якості та поведінкові навички;
- СК17 – здатність приймати нестандартні рішення і креативно мислити та готовність перейняти на себе відповідальність і проявити лідерські якості;
- СК22 – здатність обґрунтовувати управлінські рішення та здійснювати ефективний контроль за їх виконанням.

Очікувані результати навчання:

- РН3 – демонструвати знання теорій, методів і функцій менеджменту, сучасних концепцій лідерства;
- РН4 – демонструвати навички виявлення проблем та обґрунтування управлінських рішень;

– РН6 – виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень;

– РН12 – оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації;

– РН24 – володіти методами обґрунтування управлінських рішень на основі комплексних економічних та фінансових розрахунків в контексті забезпечення конкурентоспроможності підприємства в умовах мінливого бізнес-середовища.

4. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1.

Змістовний модуль 1. Концептуальні основи прийняття управлінських рішень.

Тема 1. Основні поняття і визначення теорії прийняття рішень.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 4 години.*
- *Практичне заняття: «Основні поняття і визначення теорії прийняття рішень».*

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): проектор, комп'ютери.*

Рекомендована література. Процес і мета управління. Інформаційний обмін і управлінське рішення. Класифікація управлінських рішень.

Обсяг самостійної роботи здобувачів: 4 години.

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 2. ОПР як керуючий елемент.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 4 години.*
- *Практичне заняття: «ОПР як керуючий елемент».*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): проектор, комп'ютери.*

ОПР як керуючий елемент. Відмінні риси управлінських рішень. Вимоги, що пред'являються до управлінського рішення. Основні фактори, що впливають на процес прийняття рішення.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 6 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 3. Прогнозування в процесі прийняття рішень.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 4 години.*
- *Практичне заняття: «Прогнозування в процесі прийняття рішень».*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): проектор, комп'ютери.*

Мета і завдання прогнозування. Фундаментальний і технічний аналіз. Основні поняття теорії Ч. Доу. Статистичні методи прогнозування.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 6 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 4. Засоби прогнозування MS Excel.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 6 годин.*
- *Практичне заняття: «Засоби прогнозування MS Excel».*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): проектор, комп'ютери.*

Засоби прогнозування MS Excel. Метод експоненціального згладжування в MS Excel.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 6 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 5. Прийняття рішень в умовах повної невизначеності і ризику.

- *Форма занять: лекція, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 6 годин.*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): проектор, комп'ютери.*

Метод платіжної матриці. Основні критерії в умовах повної невизначеності. Прийняття рішень в умовах ризику.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 6 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 6. Критерії прийняття рішень.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 6 годин.*
- *Практичне заняття: «Критерії прийняття рішень».*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): проектор, комп'ютери.*

Критерії прийняття рішень. Поле корисності рішень. Функції переваги при прийнятті рішення. Класичні критерії прийняття рішень. Похідні критерії прийняття рішень.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 6 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 7. Теорія ігор.

- *Обсяг аудиторного навантаження: 8 годин.*
- *Практичне заняття: «Теорія ігор».*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): проектор, комп'ютери.*

Основні поняття теорії ігор. Рішення матричної гри в чистих стратегіях. Рішення матричної гри в змішаних стратегіях. Мажорування стратегій.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 6 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Модульний контроль 1

- *Форма занять: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 2 години.*

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): комп'ютери.*

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів – 2 години.*

Підготовка до модульного контролю.

Змістовний модуль 2. Соціально-психологічна складова процесу прийняття управлінських рішень.

Тема 8. Види рішень.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*

- *Обсяг аудиторного навантаження: 4 години.*

- *Практичне заняття: «Види рішень».*

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): проектор, комп'ютери.*

Види рішень. Процес прийняття стандартного рішення. Процес прийняття бінарного рішення. Процес прийняття багатоваріантного рішення. Процес прийняття інноваційного рішення.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 6 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 9. Експертні методи прийняття рішень.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*

- *Обсяг аудиторного навантаження: 4 години.*

- *Практичне заняття: «Експертні методи прийняття рішень».*

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): проектор, комп'ютери.*

Основні поняття експертного аналізу. Обґрунтування об'єктивності результатів експертної оцінки. Найбільш відомі експертні методи. Методика проведення індивідуальної разової експертної оцінки. Постановка експертного опитування. Об'єкти експертизи. Формулювання питання. Шкали. Методи якісного та кількісного оцінювання. Вибір методу оцінювання. Анкета. Основні стадії експертного опитування.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 6 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 10. Психологічний аспект у процесі прийняття управлінських рішень.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*

- *Обсяг аудиторного навантаження: 4 години.*

- *Практичне заняття: «Психологічний аспект у процесі прийняття управлінських рішень».*

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): проектор, комп'ютери.*

Психологічний аспект у процесі прийняття управлінських рішень. Категорії рішень. Етапи раціонального рішення.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 8 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 11. Відповідальність і реалізація управлінських рішень.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 4 години.*
- *Практичне заняття: «Відповідальність і реалізація управлінських рішень».*

- Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): проектор, комп'ютери.

Види відповідальності при прийнятті та реалізації управлінських рішень. Юридична відповідальність. Адміністративна відповідальність. Ефективність реалізації управлінських рішень.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 8 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 12. Закони, що керують людиною в процесі прийняття рішень.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 4 години.*
- *Практичне заняття: «Закони, що керують людиною в процесі прийняття рішень».*

- Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): проектор, комп'ютери.

Закон єдності біологічного і соціального в людині. Закон вольової детермінації поведінки. Закон резонансного збудження систем. Закон єдності соціального і несвідомого. Закон послідовності розвитку. Закон зростання ентропії. Закон відносності поведінки. Закон кумулятивного впливу зовнішніх впливів. Універсальний закон інерції. Закон відповідності вимогам середовища. Закон адаптації. Закон традицій і звичаїв. Закон впливу соціальних норм. Закон обмеженості нормативно-правового регулювання поведінки. Закон негативного впливу надмірної регламентації. Закон рефлексивного характеру діяльності. Закон економії сил. Закон егоїзму. Закон випереджаючої дії дійсності. Закон очікуваного корисного ефекту. Закон впливу емоцій.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 8 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Модульний контроль 2

- *Форма занять: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).*

- *Обсяг аудиторного навантаження: 2 години.*

- Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): комп'ютери.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів – 2 години.*

Підготовка до модульного контролю.

5. Індивідуальні завдання

Виконання розрахунково-графічної роботи (РГР) на тему «Визначення оптимальних стратегій».

6. Методи навчання

Словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.); наочні (ілюстрування, демонстрування) та практичні (практичні роботи, індивідуальне опитування, тестування).

7. Методи контролю

Контроль і оцінювання якості набутих знань, умінь та практичних навичок студентів має системний характер, базується на принципі наскрізного контролю, який дозволяє забезпечити взаємозв'язок між усіма видами навчального процесу: лекції, практичні заняття, самостійна та індивідуальна робота студента, поточний контроль, залік. Оцінювання знань студентів здійснюється на основі результатів підсумкового контролю у вигляді письмового іспиту.

8. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Виконання і захист лабораторних (практичних) робіт	0...2	5	0...10
Модульний контроль	0...29	1	0...29
Змістовний модуль 2			
Виконання і захист лабораторних (практичних) робіт	0...2	11	0...22
Модульний контроль	0...29	1	0...29
Виконання і захист РГР	0 .. 20	1	0 .. 10
Усього за семестр			0...100

Семестровий контроль (іспит) проводиться за наявності допуску до іспиту. Під час складання семестрового заліку студент має можливість отримати максимум 100 балів.

Білет для іспиту складається з двох теоретичних запитань та одного практичного. Максимальна кількість балів за кожне питання: 30, 30, 40 (сума – 100 балів).

Критерії оцінювання роботи здобувача протягом семестру

(60-74). Показати мінімум знань та умінь. Виконати індивідуальні завдання та здати тестування. Знати класифікацію наук, види наукової діяльності студентів, методи планування і прогнозування науки і економіки; основи

методології НДР; методику НДР (етапи проведення досліджень; планування експерименту, підготовку і проведення експериментів, узагальнення і обробку експериментальних даних, порядок оформлення і захист результатів дослідження; основи бібліографії; систему організації труда наукових співробітників;

(75-89). Твердо опанувати перелік знань та умінь, захистити всі індивідуальні завдання, здати тестування та поза аудиторну самостійну роботу. Мати уяву про принципи взаємодії між урядовими, науково-дослідницькими організаціями та бізнесом на прикладі найбільш розвинутих країн світу.

(90-100). Досконально знати всі теми та уміти застосовувати засоби підвищення ефективності науково-дослідного труда.

Шкала оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційований залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

9. Політика навчального курсу

Процедура відпрацювання пропущених занять (знаходження на лікарняному, мобільність та ін.), невиконаних завдань та перевірка на плагіат виконаних здобувачем завдань, а також дотримання академічної доброчесності всіма учасниками освітнього процесу тощо, регулюються положеннями внутрішньої системи якості (<https://khai.edu.ua/education/sistema-zabezpechennya-yakosti-osviti/vnutrishnya-sistema-zabezpechennya-yakosti-osviti/>)

10. Методичне забезпечення

1. Кононенко, А. В. Логістика [Текст]: навчальний посібник до виконання практичних робіт / А. В. Кононенко, Ю.О. Романенков, В. П. Гатило. – Харків: Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харків. авіац. ін-т», 2019. – 56 с.

2. Федоренко, М. М. Логістичний менеджмент [Текст] : консп. лекцій / М. М. Федоренко, Ю. О. Романенков. – Харків : Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харків. авіац. ін-т», 2020. – 208 с.

Підручники, навчальні посібники, навчально-методичні посібники, конспекти лекцій, методичні рекомендації з проведення лабораторних робіт тощо, які видані в Університеті знаходяться за посиланням:

http://library.khai.edu/catalog?clear_all_params=0&mode=KNMZ&lang=ukr&caller_mode=SearchDocForm&ext=no&theme_path=0&themes_basket=&tt_p_themes_basket=&disciplinesearch=no&top_list=1&fullsearch_fld=&author_fld=%D0%A0%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2&do

cname_fld=&docname_cond=beginwith&theme_context=%D0%A0%D1%96%D0%B7%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F+%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B2&theme_cond=all_theme&theme_id=0&is_ttp=0&combiningAND=0&step=20&tpage=1

11. Рекомендована література

Базова

1. Прийняття управлінських рішень : навчальний посібник / [Ю. Є. Петруня, Б. В. Літовченко, Т. О. Пасічник та ін.] ; за ред. Ю. Є. Петруні. – [3-тє вид., переробл. і доп.]. – Дніпропетровськ : Університет митної справи та фінансів, 2015. – 209 с.

2. Гевко І.Б. Методи прийняття управлінських рішень: Підручник. – К.: Кондор, 2018. – 187 с.

3. Василенко В.А. Теорія і практика розробки управлінських рішень: навчальний посібник. – К. – 2015. – 420 с.

Допоміжна

1. Білинська М. М., Ковбасюк Ю. В. Прийняття управлінських рішень: організаційно-психологічний аспект: навч. посіб. К.: НАДУ, 2011. 232 с.

2. Дерлоу Д. Ключові управлінські рішення: Технологія прийняття рішень / Дерлоу Дес ; пер. з англ. Р.А.Семків, Р.Л. Ткачук. – К. : Наукова думка, 2011. – 242 с.

3. Донець Л.І. Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків: навч. посібн. / Л.І. Донець, О.В. Шепеленко, С.М. Баранцева. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 472 с.

4. Гаркуша Н.М. Моделі та методи прийняття рішень при аналізі та аудиті: навч. посібн. К., Знання, 2018. 591 с.

12. Інформаційні ресурси

1. Сайт кафедри <http://faculty6.khai.edu/ru/site/kafedra-menedzhmenta.html>

2. Курс «Прийняття управлінських рішень» на менторі <https://mentor.khai.edu/course/view.php?id=893>

3. Навчально-методичне забезпечення дисципліни «Прийняття управлінських рішень» для бакалаврів / Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського "Харків. авіац. ін-т" ; розроб. Ю. О. Романенков. - Харків, 2020. - 89 с. – режим доступу - http://library.khai.edu/library/fulltexts/doc/__1011Logistika.pdf, що містить: конспект лекцій, методичні вказівки до виконання лабораторних робіт, методичні вказівки до практичних занять, методичні вказівки до виконання розрахункових (розрахунково-графічних) робіт, методичні вказівки та рекомендації для виконання курсових робіт (проектів), тематика індивідуальних завдань, приклади розв'язування типових задач чи виконання типових завдань, методичні вказівки до самостійної роботи студентів, питання, тести для контрольних заходів, рекомендована література, інформаційні ресурси.